

СУРАЛЦАХ ХЭВ МАЯГ ОЮУТНЫ СУРЛАГЫН АМЖИЛТАД НӨЛӨӨЛӨХ ХАНДЛАГА

(МУБИС-ийн оюутны жишээн дээр)

Р.Намжилдагва, доктор

МУБИС-ийн БоСС-ийн Боловсролын судалгаа аргазүйн тэнхимийн багш

Д.Баярлах, доктор

МУБИС-ийн УБТС-ийн Хөнгөн атлетик, гимнастикийн тэнхимийн эрхлэгч

Abstract: The fact that every student has his/her own unique learning style that should be understood and addressed by all instructors. In describing different learning styles, the paper discusses a range of learning style inventories and research in this area, and analyzes the impact of learning styles on student performance in an American government class. The central purpose is to make professors aware that their students learn differently and to share strategies to address these different needs.

The first student does very well when she can sit down and write a paper, but she is very quiet in classroom discussion. The second student writes an average paper, but he does even better when he can talk to other people and defend his position in a real-life setting. These are two different approaches to learning the lecturer must compensate for. Each student has his/her area where s/he thrives, but s/he is weaker in other areas. The two students have different styles so the lecturer should consider to teach to both students and their preferred learning style so that everyone can be successful.

Түлхүүр үг: Суралцахуй болон суралцах хэв маягийн ойлголт, зарим үзэл санаа, суралцах хэв маягын загвар, практик хэрэглээ.

Удиртгал

Бид судалгаандаа Хойд Королины Их Сургуулийн Ричард М.Фелдер, эрдэмтэн судлаач К.Силверман нарын боловсруулсан суралцахуйн хэв маягийг тогтоох сорилын үзүүлэлтийг ашигласан болно. Энэ сорилын арга зүй 44 асуултаас бүрдэх бөгөөд (Felder-Silverman Learning Style Model) суралцагчийн

суралцах үйлийн хэв шинжийг:

- Active /Reflective Learners – Идэвхийлэн, эрэгцүүлж суралцагч
- Sensing /Intuitive Learners – Зөн совин, мэдрэмжээрээ суралцагч
- Visually /Verbal Learners – Харж ажиглан, санаагаа илэрхийлж суралцагч
- Sequential / Global Learners – Учир зүйг нягтлан ерөнхийлөн суралцагч гэж ангилсан ангилалыг судалгааны хэмжээс болгож МУБИС-ийн салбар 5 сургуулийн 250 оюутан багш, 25 профессор багшийг судалгаанд хамрууллаа.

Судалгааны зорилго: Суралцах хэв маяг оюутны сурлагын амжилтад нөлөөлөх хандлагыг тодорхойлох

Судалгааны зорилт

- МУБИС-ийн суралцагч бүрт боловсролын үйлчилгээг хүргэх бодлогын хүрээнд оюутны суралцах хэв маягт шинжилгээ хийж, тэдний хэрэгцээнд нийцсэн сургалт, үйл ажиллагаа явуулж байгаа, эсэхийг илрүүлэх
- Суралцах хэв маяг оюутны сурлагын амжилтад нөлөөлдөг гэсэн таамаглал дэвшүүлж, энэхүү таамаглалаа батлахын тулд асуулга сорил, ажиглалт, ярилцлага хэлбэрээр судалгааг зохион байгуулж, үр дүнг математик статистикийн аргаар тооцоолж үр дүнг нэгтгэх.

Үндсэн хэсэг:

Суралцахуй, түүний талаарх үзэл санаа. Эрдэмтэн судлаач Броун уламжлалт суралцахуйгаас үүдэлтэй хэд хэдэн санааг дэвшүүлсэн: “ суралцахуй бол туршин, судалж, суралцсаны үр дүнд мэдлэг, чадвар эзэмших үйл” (Броун, 1987:6) гэж үзээд дараах дүгнэлтэд хүрсэн:

- 1) Суралцахуй бол хүртэн эзэмшихүй.
- 2) Суралцахуй бол мэдээллийг хадгалах чадвар.
- 3) Мэдээллийг хадгалах чадвар ой, санамж, танин мэдэхүйн тогтолцоог бүрдүүлдэг.
- 4) Суралцахуй организмын гадаад, дотоод үйл, идэвх, ухамсарт үйл ажиллагааг сэргээх хүчин зүйл.
- 5) Суралцахуй нь харьцангуй тогтвортой шинжтэй.
- 6) Суралцахуй практик үйлийг бэхжүүлдэг.
- 7) Суралцахуй *харилцаа, хандлагыг* өөрчилдөг. (Броун, 1987: 6)

Чехийн нэрт сэтгэл судлаач (Жири Марес)¹ “Суралцахуй бол байгаль болон нийгмийн орчинг таньж мэдсэнээр өөрийгөө өөрчлөх зорилго агуулсан хувь хүний үр нөлөөтэй үйл явц. Үүний үрээр хувь хүн зан үйл, үйл хэрэг, хувийн онцлог шинж, дүр төрхөө өөрчилдөг.” (Марел, 1998)

Колбийн суралцахуйн загвар. Колб (1984, 41) - “Суралцахуй бол хур туршлагаа хувирган хэрэглээ болох үйлээр мэдлэг бүтээх үйл явц. Мэдлэг нь хур туршлагаа хэрэглээ болгон хувиргасан хосолсон үйлийн үр дүн болно. (Колб) 1984 онд “оюуны цогц үйлээр олж авсан мэдээлэл мэдлэг болон хувирч, идэвхтэй турших, бүтээлчээр эрэгцүүлэх үйлд хуваагддаг” гэж үзсэн.

Колб суралцахуйн гол 4 хэлбэрийг мөрдлөгө болгодог:

- “ Энэ юу вэ” гэсэн асуултад хариулах тодорхой туршлага, мэдлэг.
- “ Мөн утга нь юу вэ?” гэсэн асуултаар илрэх бүтээлч эрэгцүүлэл.
- “Юуг мөрдөн дагах вэ” гэсэн асуултыг хөндсөн хийсвэр ойлголт.
- “ Хэрэв.....юу.....? , “ Хэрхэн үүнийг хийх вэ” гэсэн идэвхтэй туршилтын асуултауд суралцах үйлд үйлчилдэг. (Колб, 1984)

Колбийн суралцахуйн загвар тэгш өнцөгт хэлбэрийн хоёр континумд тулгуурладаг:

Зураг 2**Колбийн суралцахуйн загвар**

(Фелдер Силверман) – суралцах хэв маягийн загвар. 1988 онд (Ричард Фелдер болон Линда Силверман) нар их сургуулийн инженерчлэлийн ангийн оюутнуудын суралцахуйн хэв шинжийг тогтоох, бүх оюутны хэргцээнд нийцсэн сургалт, үйл явуулахад багш нарт туслэх үүднээс суралцах хэв маягийн загварыг боловсруулсан. (Фелдер ба Спурлин 2005:103)

Энэ загвар 4 хэмжээстэй:

- 1) Мэдрэмж, зөн билэгтэй суралцагч
- 2) Хараа, хэл харилцаагаар суралцагч
- 3) Идэвхийлэн, эрэгцүүлэн суралцагч
- 4) Учир зүйтэй, ерөнхийлөн суралцагч.

(Фелдер ба Спурлин) нар энэ хэмжээсүүдийн нэг бүр нь бусад суралцах хэв маягийн загваруудтай нягт холбогдож, ижил төстэй зүйлүүд сэтгэц - хэл шинжлэл, танин мэдэхүйн судлалд түгээмэл илэрдэг. Ялангуяа Колбийн загвар, Майерс Брижсийн (Type Indicator) / хэв шинж Илрүүлэгч - MBTI² сорилуудад олон ижил хэв шинжүүд бий.

¹“učení je process, v jehož průběhu a důsledku člověk mění svůj soubor poznatků o prostředí přírodním a lidském, mění své formy chování a způsoby činnosti, vlastnosti své osobnosti a obraz sebe sama”

² The Myers–Briggs Type Indicator (MBTI) is an introspective self-report questionnaire designed to indicate psychological preferences in how people perceive the world and make decisions.

Зураг 1 Фелдер Силверман. Суралцах хэв маягийн загвар



СУДАЛГААНЫ ҮР ДҮН

Судалгаа 1. Асуулга

МУБИС-ийн салбар 5 сургуулийн 250 оюутнаас төлөөлөн авсан (Ричард М.Фелдер, Линда К. Силверман) нарын суралцах хэв маягийг оношлох сорилын нэгдсэн үр дүн

МУБИС-ийн 5 сургуулийн оюутны төлөөллийг 50 оюутныг нэг баг болгон бүлэглэсэн бөгөөд 44 асуултаар оюутнуудын суралцах хэв маягийг тодорхойлсон сорилын үр дүнг дундажлан үзүүлбэл:

Хүснэгт 1

Үзүүлэлтийн дундаж үнэлгээ						
Суралцах хэв маяг	Бүлэг 1 1-5 оноо	Бүлэг 2 1-5 оноо	Бүлэг 3 1-5 оноо	Бүлэг 4 1-5 оноо	Бүлэг 5 1-5 оноо	Нийт дундаж
1) Мэдрэмж, зөн билэг	3.8	3.8	3.8	3.6	3.6	3.8
2) Хараа, хэл харилцаа	3.9	4.0	4.0	3.8	3.8	3.9
3) Идэвх, эрэгцүүлэл	3.6	3.6	3.4	3.6	3.6	3.56
4) Учир зүй, ерөнхийлөл	4.0	3.6	3.4	3.5	3.5	3.6

Тайлбар: Бүлэг 1- МБУС
Бүлэг 2- НХУС
Бүлэг 3- УБТС



Бүлэг 4 – БС
Бүлэг 5- БоСС

Ричард М.Фелдер, Линда К.Силверман нарын суралцах хэв маягийг оношлох сорилын 44 асуултуудаар оюутнуудаас асуулга авахад мэдрэмж, зөн билгээрээ суралцдаг 3.7, хараа, хэл яриагаар суралцдаг 3.64, идэвхийлэн эрэгцүүлэл хийж суралцдаг 3.58 оноо, учир зүй тогтолд ерөнхийлөн суралцдаг хэв шинж 3.6 оноо авсан явдал нэг талаараа оюутан бүр өөрийн онцлог бүхий хэв шинжтэйг баталж байгаа төдийгүй мэргэжил мэргэжлийн онцлогоороо хэв шинж нь давамгайлал илэрдэг байдал ажиглагдаж байгаа юм.

Энэ үзүүлэлтүүдээс хараа хэл яриагаар, мэдрэмж, зөн билгээрээ, суралцдаг гэсэн үзүүлэлтүүд дээгүүр түвшинд гарч байгаа нь шинэ эрин үед МХТ хөгжсөний илрэл, ер нь Монгол хүний *амны билгээс ашдын билэг гэдэг ухаан*, нөгөө талаараа *зөнгөөрөө явдаг уужуу тайвуу зон олны шинж* юм болов уу. Идэвхийлэн эрэгцүүлэн суралцах хэв маягтаа дүн шинжилгээ хийж хөгжүүлэх зүй ёсны шаардлага тавигдаж байна.

Судалгаа 2. Оюутны суралцах хэв маягт хийсэн ажиглалт шинжилгээ

2011 оноос эхлэн МУБИС-ийн МБУС-ийн физик, математикийн оюутнуудын суралцах хэв маягийг тогтоох зорилгоор ажиглалтын тэмдэглэлийг */багш миний бие болоод оюутан багшийн хамт/* хөтөлж байгаа бөгөөд үүний үр дүнд одоогийн байдлаар дараах үр дүнг олж хараад байна.

1. ДОТООД СЭТГЭЛЭЭРЭЭ МЭДЭРЧ,
ЗӨН БИЛГЭЭРЭЭ СУРАЛЦАХ
ШИНЖ

- Физик, математикийн чиглэлээр суралцаж буй оюутнуудын дотоод мэдрэмж сайн, суралцах чин хүсэлтэй, шинжлэх ухаанд тулгуурлан суралцах хэв маягтай суралцагчдын тоо сүүлийн хоёр жил өссөн.

Энэ нь өндөр суралцагчдыг сонголтоор элсүүлж байгаатай холбоотой байх. Гэхдээ мэргэжлийн хичээлдээ тулгуур мэдлэг дутмаг, багшлах чин хүсэл өвөрлөөгүй суралцагчид бас цөөнгүй байдаг. Энэ нь нийгмийн болоод хувийн амьдралтай нь холбоотой байдаг.

2. ХАРАА, ХЭЛ ЯРИАГААРАА
СУРАЛЦАХ

- МХТ хөгжсөнтэй холбогдож оюутнуудын дүрс бичлэг сонирхон суралцах, мэдээлэл олж ашиглах, мэдээллээ танилцуулах чадвар сайн боловч ном, сэтгүүл унших чадвар дутагдалтай байгаа. Хэл яриа, өөрийгөө илэрхийлэх чадвар сайн мөртлөө бичгийн хэлдээ тааруухан байдаг.

3. ИДЭВХИЙЛЭН ЭРЭГЦҮҮЛЖ
СУРАЛЦАХ

- Бүлэг, хэсгээр ажиллаж асуудлын шийдлийг хайх, эрэгцүүлэн тунгаах чадварт суралцаж байгаа ч заримдаа хэлбэрдэх хандлага ажиглагддаг. Тухайн бүлэгт нэг эсвэл хоёр оюутан давамгайлж ажиллах гээд байдаг. Ажиглаж хийдэг гярхай чанар охидуудад илүү илэрдэг. Математик, физикийн оюутнууд эрэгцүүлэл, харьцуулан шинжихдээ илүү сайн.

4. УЧИР ЗҮЙ ТОГТОЛД
ЕРӨНХИЙЛӨН СУРАЛЦАХ

- Учир шалтгааныг эрж хайх, задлан шинжих, нэгтгэх, задлах, мөн том агуулгыг загварчлан тайлбарладаг оюутан цөөн байдаг хэдий ч тэднээс үлгэр жишээ авч суралцагчид бас бий. Зарим оюутнууд том агуулга, бичвэрийг эхлээд ерөнхийд нь уншиж, задалж нарийвчилдаг.

Судалгаа 3. Суралцахуйн хэв маяг сурлагын амжилтад нөлөөлдөг, эсэх талаар багш нараас авсан ярилцлага

МУБИС-ийн мэргэжил мэргэжлийн 25 багшаас ярилцлага хийхэд өгсөн хариултын тоймыг дурдвал:

1. Та суралцахуйн хэв маягийн талаар ямар ойлголттой явдаг вэ? гэсэн асуултад оролцогчдын 85% /20/ энэ талаар ерөнхий төсөөлөл, ойлголттой болохоо бодит амьдралын жишээгээр тайлбарласан. Харин зарим залуу багш, ер нь нийт багш нарын хувьд онол, арга зүйн мэдлэг дутмаг байгаа нь харагдлаа.
2. Та өөрөө суралцах ямар хэв маягтай

багш вэ? гэсэн асуултад 92% /23/ тодорхой хариулт өгч чадахгүй ер нь л тийм л хүн дээ гэсэн ерөнхий хариулт өгч байлаа.

3. Та оюутныхаа суралцах хэв маягийг тодорхойлох сорил хийдэг үү? гэсэн асуултад 76% /19/ сорил авдаггүй, үлдсэн хувь нь сорил авдаггүй ч ажиглалт явцаар тодорхойлдог гэсэн хариулт өгсөн юм.
4. Та оюутныхаа суралцахуйн хэв маягийг тодорхойлох хэрэгтэй юу? гэсэн асуултад 100% /25/ тун чухал хүчин зүйл гэж хариулсан болно.
5. Та оюутныхаа хэв шинжийг сайн мэдэх үү? гэсэн асуултад ярилцлагад оролцогчдын 96% /24/ сургалт, үйл ажиллагааны явцад ажиглаж ерөнхий байдлаар шинждэг гэсэн хандлагатай байлаа.
6. Оюутны суралцахуйн хэв маяг сурлагын амжилтад нөлөөлдөг үү? гэсэн асуултад судалгааны оролцогчдын 100% /25/ нөлөөлөх магадлалтай гэж хариулсан нь сонирхол татсан хариулт байлаа.

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

Намжилдагва, Р. (2014). Суралцахуй хийгээд сургахуйн онол, загварчлал. Ulaanbaatar.

“Applications, Reliability, and Validity of the Index of Learning Styles,” by R. Felder and J. Spurlin

Kolb,D.(1984). Experiential learning: experience as the source of learning and development. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

ДҮГНЭЛТ

МУБИС-ийн багш, оюутны бичил хүрээнд ерөнхий байдлыг тандах үүднээс зохион байгуулсан энэ судалгаа хэн нэгэнд эрэгцүүлэл болох магад гэж дараах дүгнэлтийг хийж байна.

- Суралцах хэв маяг сурлагын амжилтад нөлөөлнө гэсэн таамаглал батлагдлаа гэж үзлээ. Яагаад гэвэл, дэлхийн нэртэй сэтгэл судлаач, эрдэмтэд суралцахуйн хэв маяг үйлийн явцад сайжирдаг, үүнд хувь хүнээс болон орчноос хамаарах зүйл их бий гэж үзсэн байдаг.

Мөн багш нараас авсан ярилцлагын дүн үүнтэй санал нэг байгаа болно.

- Оюутнуудын суралцах хэв маягийг тодорхой сорилоор тогтоож, тэдний хэрэгцээ, сонирхол, хэв маягт нийцсэн сургалт, үйл ажиллагаа явуулах нь зүй ёсны шаардлага болж байна.